

Kompetence učitelky mateřské školy ve vztahu k rozvoji nadání dětí

Eva Macháčková

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eva Macháčková**
Osobní číslo: **H130212**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Kompetence učitelky mateřské školy ve vztahu k rozvoji nadání dětí**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury k problematice analýzy nadání a možnostech jeho rozvíjení u dětí předškolního věku.

Vymezení teoretických východisek z oblasti specifických a profesních kompetencí učitelů mateřské školy.

Příprava metodiky výzkumné části, stanovení cílů výzkumu a výzkumných otázek.

Realizace kvantitativního výzkumu prostřednictvím dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DAVIS, Gary, Silvia RIMM and Del SIEGLE. Education of the gifted and talented. 6th ed. Upper Saddle River: Pearson, 2011, 562 s. ISBN 978-0-13-505607-3.

HŘÍBKOVÁ, Lenka. Nadání a nadaní: pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 255 s. ISBN 978-80-247-1998-6.

HŘÍBKOVÁ, Lenka. Základní témata problematiky nadaných. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007, 72 s. ISBN 978-80-86723-25-9.

MACHŮ, Eva. Nadaný žák. 1. Vyd. Brno: Paido, 2010, 124 s. ISBN 978-80-7315-197-3.

MUDRÁK, Jiří. Nadané děti a jejich rozvoj. Vyd. 1. Praha: Grada, 2015, 172 s. ISBN 978-80-247-5089-7.

SYSLOVÁ, Zora. Profesionální kompetence učitele mateřské školy. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 158 s. ISBN 978-80-247-4309-7.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eva Machů, Ph.D.

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

24. listopadu 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2016

Ve Zlíně dne 24. listopadu 2015

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.

děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.

ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 4. 3. 2016

..... Macháčková Eva

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je teoreticko-empirického charakteru. Vymezuje profesní kompetence učitele mateřské školy ve vztahu k rozvoji nadání dětí. V teoretické části se práce věnuje profesním kompetencím, se kterými by měl být učitel seznámen a dokázat je vhodně využívat v rámci edukace nadaných dětí. Dále se zaměřuje na nadané děti předškolního věku a jejich rozvoj. V empirické části je práce zaměřena na kvantitativní výzkum prováděný prostřednictvím dotazníkového šetření, který je zaměřen na vnímání profesních kompetencí učitele mateřské školy ve vztahu k problematice nadání dětí.

Klíčová slova: nadání, talent, nominace, identifikace, kompetence, profesní kompetence

ABSTRACT

This Bachelor`s thesis is theoretical-empirical. It defines kindergarten teachers` professional competences in relation to development of children`s talent, abilities and skills. The theoretical part is aimed at professional competences that teachers should get acquainted with and be able to use them properly while educating talented children. It is also focused on talented pre-school children and their progress. The empirical part is aimed at quantitative research that was done through questionnaires. This research has been focused on a kindergarten teacher`s view on professional competences in relation to the issue of children`s talent, skills and abilities.

Keywords: talent, skills, nomination, identification, competences, professional competences

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Evě Machů, Ph.D., za odborné vedení mé bakalářské práce, její trpělivost a za všechny cenné rady, které mi během zpracovávání poskytovala. Dále patří poděkování i mé rodině, která mě během studia neustále podporovala.

„Je úžasné, co děti dokážou, když jim k tomu dáme příležitost.“ - Linda Dobson

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 NADÁNÍ, TALENT	12
1.1 NOMINACE A IDENTIFIKACE NADANÝCH DĚTÍ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU	13
1.2 CHARAKTERISTIKA NADANÝCH DĚTÍ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU	16
1.3 ROZVOJ NADANÝCH DĚTÍ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU	19
2 KOMPETENCE	23
2.1 PROFESNÍ KOMPETENCE UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY	24
2.1.1 Rozvoj profesních kompetencí.....	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
3 METODOLOGIE VÝZKUMU	30
3.1 CÍLE VÝZKUMU	30
3.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	30
3.3 METODA SBĚRU DAT	31
3.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	32
4 VÝSLEDKY A INTERPRETACE DAT	33
5 SHRUTÍ VE VZTAHU K CÍLŮM	45
6 DISKUZE	47
ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	54
SEZNAM GRAFŮ	55
SEZNAM TABULEK	56
SEZNAM PŘÍLOH	57

ÚVOD

Tato bakalářská práce se věnuje problematice profesních kompetencí učitelky mateřské školy ve vztahu k rozvoji nadání dětí. V dnešní době je dle našeho názoru problematika nadání již u dětí předškolního věku dost aktuální. I když se někteří autoři domnívají, že děti v tak raném věku není možné diagnostikovat jako nadané, spousta dalších autorů tvrdí pravý opak. Je třeba konstatovat, že vývoj dítěte je opravdu individuální záležitost a ne každé dítě je ve všech oblastech stejně rozvinuté.

Jelikož mateřská škola je většinou prvním institucionálním zařízením pro dítě, pokud nemluvíme o tzv. jeslích, proto je dle našeho názoru zapotřebí, aby se zde cítilo dobře a dále se mohlo spokojeně rozvíjet. V návaznosti na to je důležité, aby právě takové prostředí vytvářela dítěti učitelka a dokázala s ním vhodně pracovat. Problematika nadaných dětí v mateřské škole je spojena s kompetencemi pedagoga, kterými by měl každý pedagog disponovat, aby mohl optimálně podporovat rozvoj nadání u nadaného dítěte. Proto důvodem výběru tohoto tématu byla naše zvědavost ve vztahu k nadaným dětem jako takovým a také to, jak v dnešní době učitelky s nadanými dětmi opravdu pracují. A jestli vůbec mají určité možnosti k tomu, takové dítě rozvíjet.

Bakalářská práce je členěna na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část je dále členěna do dvou kapitol. V rámci první kapitoly se zabýváme vymezení pojmů nadání a talent, kdy část autorů chápe tyto termíny odlišně, ale zbylá část autorů se shoduje na synonymech. V této práci se tedy přikláníme k názoru, že se u zmíněných termínů jedná o synonyma. Další oblastí, kterou se zabýváme, je nominace a identifikace nadaných dětí. V mateřské škole může být těžké nominovat opravdu nadané dítě, proto se zmiňujeme také o různých postupech, jak dítě vyhledávat a následně diagnostikovat jako nadané. V podkapitolách také hovoříme o celkové charakteristice nadaných dětí a také o již zmíněném vhodném rozvoji takových dětí. V teoretické části v rámci druhé kapitoly jsou nejprve objasněny kompetence jako takové a dále se soustředíme právě na profesní kompetence učitelek mateřských škol, které jsou nepostradatelné.

Dále praktická část vymezuje cíle, které byly pro tuto práci stanoveny. Výzkum je zaměřen na učitelky, případně učitele mateřských škol ve Zlínském kraji. Cílů práce bylo definováno pět, které zjišťují, jak se učitelky mateřských škol sebehodnotí ve vztahu k identifikaci nadaných dětí a jaké procesy vzdělávání využívají učitelky mateřských škol při edukaci nadaných dětí.

Také jsme se zaměřili na to, jak se učitelky mateřských škol ve vztahu k problematice nadání dětí dále vzdělávají a jak učitelky mateřských škol využívají prostředí ve vztahu k rozvoji nadání dětí. V neposlední řadě je cílem práce zmapovat, jak jsou učitelky mateřských škol kompetentní ve vztahu k hodnocení nadaných dětí.

Praktická část naší práce je vytvořena v rámci kvantitativního výzkumu pomocí dotazníkového šetření a dále zpracována statistickou analýzou.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 NADÁNÍ, TALENT

Vymezení termínů nadání a talent není vždy úplně jednoduché. Existuje velké množství definic od různých autorů, kteří tuto problematiku vnímají odlišně.

Převážná část autorů chápe termíny nadání a talent jako synonyma, přesto se někteří autoři shodují na tom, že se tyto termíny dají odlišit. Mezi autory, kteří se přiklání k termínům jako synonymům, patří např. V. Dočkal (1987), F. J. Mönks aj. Dále autor F. Gagné (1991) je zastáncem rozlišování jednotlivých termínů (Hříbková, 2009, s. 40).

F. Gagné vymezuje nadání „jako biologicky dané, přirozené schopnosti nebo vlohy a talent jako již rozvinuté schopnosti a získané dovednosti.“ (In Hříbková, 2009, s. 40)

Russel a kol. (1988) uvádí definici: „nadané a talentované děti jsou ty, které jsou označeny kvalifikovanou osobou a které jsou díky výrazným dispozicím schopny podávat vynikající výkony. Tyto děti vyžadují diferenciované vzdělávací programy a služby. Jedině za těchto podmínek budou moci být prospěšné sobě i společnosti.“ (In Havigerová, 2013, s. 12-13)

Podle M. Musila je jednotné pro termíny nadání a talent to, že se vyznačují vynikajícími úspěšnými činnostmi a výkony v daných oblastech. Také se týkají schopností a vlastností osobností. U těchto termínů se dají vytyčit kvantitativní a kvalitativní rozdíly. Kvantitativní rozdíl formuluje talent jako vyšší stupeň nadání a kvantitativní rozdíl rozlišuje podle:

- geneticky-vývojového hlediska – nadání se považuje za vrozené, ale talent jako výsledek vývojové interakce s prostředím
- obsahového hlediska – nadání je důležité používat ve vztahu k přírodním vědám, ale talent k humanitním oborům
- stupně všeobecnosti – nadání je jako všeobecný předpoklad, talent spíše vymezená schopnost (In Hříbková, 2009, s. 41).

Přestože se někteří autoři zabývají tím, že se termíny od sebe dají odlišit, v této práci se přikláníme k názoru, že termíny můžeme považovat za synonyma, jelikož se dají lehce zaměnit a vytyčit úplně přesnou hranici mezi nimi může být obtížné.

Podle H. J. Eysencka a P. T. Barretta (1993) je možné termín nadání (talent) definovat třemi způsoby:

- v prvním případě synonymně s vysokým IQ – zjišťuje se pomocí testů inteligence

- dalším způsobem je vztah nadání ke kreativitě – ta je možná chápat dvěma způsoby a to, jako rys osobnosti nebo znak sociálně hodnotného výkonu
- posledním způsobem je vymezení nadání jako vysoký stupeň rozvoje speciálních schopností – jelikož vysoké IQ nemusí korelovat s vysokými speciálními schopnostmi, je velmi dobré se při vymezení pojmu omezit na první způsob definování (In Hříbková, 2009, s. 42).

Uvádí se, že termín nadání můžeme vnímat jako potenciál (který značí naše schopnosti a dovednosti nebo také vlastní motivaci) k činnosti, kde se snažíme o odvádění nadstandardního výkonu. Za takový potenciál je možno dát jakýkoliv druh schopností nebo dovedností, ale výkon musí být vždy nadprůměrný, výjimečný. Pokud potřebujeme zjistit, jaký potenciál má daný jedinec, musíme jeho výkon porovnat s druhým jedincem. U dětí se tak většinou porovnávají vrstevníci v určité oblasti. Všechny zjištěné informace při porovnávání nám pak slouží k tomu, abychom se dozvěděli o úrovni rozvoje potenciálu, tzn. schopnosti a dovednosti jedince (Hříbková, 2009, s. 43).

1.1 Nominace a identifikace nadaných dětí v předškolním věku

Problematika vyhledávání a identifikování dětí ve vztahu k jejich nadání v předškolním věku, je poslední dobou velmi aktuálním a diskutovaným tématem. Naskytuje se tak otázka, jestli je vůbec vhodné vyhledávat nadání u dětí již v předškolním věku. Někteří autoři se přiklání k tomu, že nadané dítě v tak raném věku nelze rozpoznat, a že se nejedná o skutečné nadání. Odborníci se také shodují na tom, že předčasný vývoj dítěte nemusí znamenat nadání, ale také třeba výskyt určitých poruch jedince. Na druhé straně se diskutuje o tom, že nadané dítě je rozpoznatelné „na první pohled“. Ať už se jedná o rozpoznání nadání rodičem nebo učitelem, dítě tak i tak projevuje určité schopnosti a dovednosti odlišně od svých vrstevníků. V posledních letech se také stává, že nadaných dětí při přechodu z mateřské školy do základní jaksí ubývá. A to z toho důvodu, že se dětem v předškolním vzdělávání nevěnuje tolik pozornosti ve vztahu k rozvíjení jejich nadání. V takovém případě na tom mají zásluhu i rodiče dítěte, kteří se neangažují v jeho rozvoji schopností a dovedností (Fořtík, 2007; Havigerová, 2013).

Někteří autoři zdůrazňují vhodnost vytvoření si seznamu, který poslouží k lepší identifikaci dítěte s nadáním. Učitel je pak schopen se více zaměřit na typické vlastnosti a charakteristiky dítěte, jako je vysoké udržení pozornosti, velmi dobrá paměť, široká slovní zásoba, kreativita, záliba v knihách aj. (Mudrák, 2015, s. 12).

Abychom u dítěte mohli pak v dostatečné míře rozvíjet jeho potenciál k nadání a optimálním způsobem jej motivovat, je velmi klíčové rozpoznat nadané dítě co nejdříve, včetně jeho specifických potřeb a činností. Spousta autorů je přesvědčena, že vyhledávání nadaných dětí je opravdu nejlepší již v předškolním věku, před nástupem na základní školu (Havigerová, 2013, s. 14-15).

Pro ujasnění termínů (nominace a identifikace) uvádíme vysvětlení, jelikož se můžou snadno zaměnit. Pokud používáme termín nominace, máme tím na mysli jmenování nebo označení jedince, kterého můžeme považovat za potenciálně nadaného. Tím, jsme přispěli k dalšímu kroku ve vyhledávání a to k identifikaci, kdy můžeme u dítěte zjišťovat jeho slabé, ale také silné stránky (Hříbková, 2009). Dále před nominací se snažíme většinou pozorovat dítě v různých situacích. Dítě při činnostech podává nadprůměrné výkony proti ostatním vrstevníkům a vyniká tak v nejrůznějších oblastech. Za nejdůležitější nominující považujeme nejprve rodiče a následně učitele (Havigerová, 2013, s. 15). Ještě než se dítěti naskytne možnost, navštívit psychologické vyšetření, je podle Silvermanové (1933) vhodné podpořit předpoklady o nadání dítěte studiem o vývoji daného dítěte, které poskytnou rodiče. Dále jej můžeme srovnávat s vrstevníky v rámci činností, ale optimální variantou je využití již zmíněných porovnávacích škál. Škály jsou vytvořeny tak, aby se dalo snadněji nadání u dítěte určit a mohlo se tak včas podchytit. Dítě je z větší části hodnoceno na čtyř až pětibodové stupnici. To, jak učitel pozoruje a následně hodnotí dítě v rámci porovnávacích škál, ovlivňuje také způsob chování dítěte (In Havigerová, 2013, s. 15-16).

Winebrennerová a kol. (2008) uvádí, že pokud se včas dítě, které vykazuje prvky nadání, neidentifikuje a nemá tak dostatečně naplněny své vzdělávací potřeby, může se později začít chovat spíše negativně. Nemá tak potřebu respektovat druhé, odmítá spolupráci a nepracuje při činnostech tak, jak by bylo žádoucí (In Havigerová, 2013, s. 16-17).

Na jedné straně jsme uváděli, že je optimální, nominovat a identifikovat děti s nadáním již v raném věku. Na druhou stranu, někteří odborníci se domnívají, že výsledky, které děti získají po splnění určitých škál, nemusí vždy prokazovat nadání. Jsou totiž toho názoru, že děti jsou pod neustálým vlivem sociálních a vývojových faktorů, tudíž se jejich nejčastěji rozumové schopnosti mění a k ustálení dochází spíše ve školním věku. Přesto je důležité využívat různé metody, kdy zjišťujeme potenciál k nadání dítěte. Metody se dají rozdělit na objektivní a subjektivní. V rámci objektivních metod jde o hodnocení odborníky, kdežto u subjektivních metod postačí rozhodování rodičů, učitelů a jiných dospělých. Jinak řečeno, objektivní metody se vztahují na testování a subjektivní spíše na vyjádření osob, které

dítě velmi dobře znají a mají možnost s ním být v co největším kontaktu (Fořtík, 2007, s. 28).

Jak již je zmíněno výše, objektivních a subjektivních metod je poměrně velké množství. Proto se snažíme uvést alespoň ty, které jsou s ohledem na mateřskou školu nejvíce vhodné.

Objektivní metody identifikace

Pokud se snažíme měřit míru nadání, není vhodné se spoléhat pouze na intelekt dítěte. Proto je vhodné použít posuzovací škály, které nám mohou být nápomocné. Ke všemu je příznivé zaměřit se na pozornost dítěte, sociální zralost a jeho motivaci. V neposlední řadě je vhodné zde zmínit tzv. **testy kreativity**. V rámci mateřské školy je mohou využívat i učitelé, ale pouze v upravených verzích. Lze pracovat např. s hudební tvořivostí nebo při doplňování nedokončených obrázků aj.

Subjektivní metody identifikace

V rámci subjektivních metod, které jsou poměrně přístupnější, se vyskytuje tzv. **nominace skupinou učitelů**. Jelikož jeden učitel může působit na dítě neobjektivně, je vhodné začlenit více učitelů. Dítě se tak stává subjektem, který je pozorován z pohledu více učitelů. Mezi další metody řadíme **rodičovskou nominaci**, která je relativně důležitá. Zatímco někteří učitelé vyhledávají děti spíše podle výsledků úkolů a činností, rodiče se zde snaží zapojit i osobnostní charakteristiku dítěte. Díky tomu se rodiče můžou aktivně zapojovat do procesu nominace a identifikace, jelikož přináší další informace, které ovlivňují výběr nadaného dítěte. Na předešlou zmíněnou metodu navazuje tzv. **hodnocení výsledků činností (produktů)**. Abychom mohli zařadit děti mezi nadané, je také potřeba zhodnotit jejich výsledné činnosti či produkty. V ideálním případě by měli učitelé provádět důkladnou analýzu činností dětí nebo jejich portfolia. Proto zde můžeme začlenit i rodiče, kteří mají možnost získávat doma od dětí různé výrobky, kresby aj. a poskytnout zmíněné materiály pedagogicko-psychologické poradně. Jako poslední možnou využívanou metodou v mateřské škole je **zapojení se do soutěží**. V předškolním věku je vhodné, aby výběr dětí, které je vhodné zařadit do soutěže, prováděli učitelé nebo rodiče. V rámci soutěží se děti snaží co nejlíp uspět a porovnat své síly s vrstevníky. Na jednu stranu je vítané, aby se dítě překonávalo, ale na druhou stranu není nejvhodnější podporovat nezdravý perfekcionismus (Fořtík, 2007, s. 28-30).

Z toho vyplývá, že žádná z metod není úplně univerzální. Ať už se jedná o jakýkoliv druh (objektivní nebo subjektivní), je potřeba chápat, že oba druhy mají nezastupitelnou úlohu v rámci procesu identifikace a vytváří tak celkový pohled o zkoumaném dítěti (Fořtík, 2007, s. 31).

1.2 Charakteristika nadaných dětí v předškolním věku

„Když označíme dítě jako nadané, implikujeme tím, že se jedná o dítě jistým způsobem jedinečné.“ (Mudrák, 2015, s. 19) Takové dítě vykazuje nadprůměrné výkony v porovnání s vrstevníky, jsou více motivované a tvořivé. Nadané dítě většinou vstřebává informace rychleji než ostatní děti, a tak je pravděpodobné, že bude toužit po dalším novém poznání, které přispívá k jeho rozvoji (Mudrák, 2015).

Ačkoliv se může zdát, že vyhledat nadané dítě není žádný problém, opak je pravdou. Je třeba poznamenat, že i když dítě v různých činnostech vyniká, nemusí se hned jednat o nadání. Spousta dětí v předškolním věku může být vývojově vpřed oproti ostatním vrstevníkům, ale při nástupu do základní školy se může stát, že se jeho schopnosti a dovednosti „zaseknou“ na jisté hranici a dítě tak bude stejné jako ostatní. Někteří autoři se shodují na tom, že pokud dítě v předškolním věku vykazuje jisté nadprůměrné výkony, je vhodné mluvit spíše o termínu nadané chování, které poté může směřovat k nadání. Domnívají se totiž, že pokud na dítě během vývoje působí několik vlivů a faktorů zároveň, nemusí se, jak již bylo zmíněno, jednat o typické nadání. Přesto je důležité, navštívit pedagogicko-psychologickou poradnu, kde dojde včas k identifikaci případného nadání dítěte (Hříbková, 2007, s. 19).

Je zřejmé, že každé dítě, které je identifikované jako nadané, vykazuje jiné prvky a výkony, než dítě bez nadání. Nemůžeme říct, že se nadané děti od ostatních liší tvarem, barvou aj., ale liší se právě svými kognitivními a jazykovými schopnostmi, svými zájmy, stylem toho, jak přijímají a využívají nabyté vědomosti, dále také osobností, duševním zdravím a svými zkušenostmi. Zájmy nadaných dětí jsou velmi pestré a mnohostranné. Tyto děti chtějí načerpat daleko víc poznatků než děti, které nejsou nijak nadané. K častým projevům nadaných dětí patří také velice vysoká motivace a velká vytrvalost během absolvovaných aktivit (Davis, Rimm, Sielge, 2011, s. 32-33).

Všechny nadané děti disponují určitými projevy, ale musíme brát ohled na to, jaký druh nadání se u daného dítěte vyskytuje. Přesto je podle Hříbkové (2007) možné obecně říci,

jaké nejčastější znaky děti s nadáním vykazují. Jedná se hlavně o zrychlený vývoj, kdy děti zvládají daleko více a těžších činností, než jejich vrstevníci. Dalším typickým znakem jsou mimořádně podané výkony, které jsou opět v porovnání s vrstevníky na výborné úrovni. Posledním klíčovým znakem, podle kterého můžeme považovat dítě za nadané, shledáváme opakované vyjádření osobnostního potenciálu pro podávání vynikajících výkonů, které se ale ve výkonech v daných oblastech zatím neprojevují. Můžeme zde zařadit např. intelektový nebo tvořivý zájem o oblasti lidské činnosti, které se vyznačují, jak jsme zmínili výše, motivací a silnou vytrvalostí při řešení různých úkolů (In Hříbková, 2009, s. 45).

Podle Hříbkové (2007) je žádoucí, aby učitelé mateřských škol byli dostatečně seznámeni s tím, podle jakých projevů je možné poznat nadané (talentované) dítě. Z toho důvodu uvádíme čtyři základní oblasti s typickými projevy pro nadané dítě. Jedná se o sociální, specifickou, tvořivou a intelektovou oblast.

Sociální oblast

Hříbková a Charvatová (1992) se domnívá, že nadané děti v této oblasti značí jistou samostatnost a nezávislost během úkolů nebo připravených aktivit. Proto se takové děti nebojí vystupovat před skupinou svých vrstevníků, samy si dokážou určité věci zorganizovat, rády se staví do pozice vůdce a ostatní děti jej většinou respektují. S tím také souvisí bezproblémová adaptace, jelikož se tyto děti spíše chtějí dozvědět, co nového zažijí, než aby u nich převládal strach. Snaží se také více vcítit do pocitů druhých dětí v případě problémů a být stále tím dominantním jedincem. Souhlasím s tím, že se tyto děti nebojí navázat kontakty a následnou komunikaci se staršími dětmi nebo dokonce dospělými. Nedělá jim problém komunikovat na jiné úrovni, než jsou zvyklé u svých vrstevníků (Hříbková, 2007, s. 20).

Specifická oblast

Zejména v předškolním věku jsou děti velmi zvědavé a rády zkoušejí něco nového. Nebojí se experimentovat a zabaví se u nejrůznějších aktivit, u kterých dokážou udržet pozornost velmi dlouhou dobu. U nadaných dětí se nadání může vyskytovat také v hudebním směru, kdy mají děti zájem o hudbu a rytmus. Lze u nich vyzorovat smysl pro rytmus, kdy na změnu tempa hudby umí reagovat změnou pohybů těla. Zatímco děti, u kterých se nadání neprojevuje, si píseň a použití hudebních nástrojů osvojují delší dobu než děti nadané. Proto se nadaným dětem lépe učí hra na hudební nástroj již v předškolním věku.

Pozornost bychom měli věnovat také dětem, které jsou mimořádně všestranné, co se týká pohybových aktivit. Jsou velmi pružné a vyhledávají co nejobtížnější varianty pohybových aktivit. Většinou se uvádí, že jsou takové děti vpřed ve vývoji hrubé motoriky oproti svým vrstevníkům. Snáze se naučí jakýkoliv sport, ať už se jedná o samostatné plavání nebo jízdu na kole.

Mezi specifickou oblast je možné zařadit také zájem dětí o technické věci. Spousta nadaných dětí má v oblíbě encyklopedie a jiné naučné knihy. Projevuje se také zájem o matematiku, kde vykazují poměrně mimořádnou schopnost pracovat s abstraktními pojmy (Hříbková, 2007, s. 21).

Tvořivá oblast

V rámci tvořivé oblasti je důležité se zaměřit na pozorování kreativity u dětí. Tvořivost se u dítěte může vyskytovat v jedné nebo i více oblastech. Pro děti předškolního věku je příznačné, jak již bylo zmíněno, že rády objevují nové a zajímavé úskalí her a aktivit. Z toho důvodu je vhodné, abychom u dětí podporovali jejich zvědavost, fantazii a kreativní myšlení. Můžeme pozorovat, jak dítě přijímá nově nabyté poznatky, a jak s nimi dále pracuje. Během výtvarných činností dokáže zapojit výrazně emoce, fantazii a díky tomu vytvořit neobvyklé dílo.

Dalším z aspektů nadaných dětí je zaměření se na jednu věc, kterou potřebují neustále zkoumat (např. auto). Ať už se jedná o kresbu, povídání si nebo manipulaci s daným předmětem. Jejich cílem je nahlédnout na problematiku této věci ze všech různých pohledů (Hříbková, 2007, s. 22; Mönks, 2002, s. 27).

Intelektová oblast

Mohli bychom říci, že intelektová oblast je hlavně o verbálních projevech dítěte a následném vývoji myšlení. Uvádí se, že některé děti v předškolním věku zvládnou bez problému číst i obtížnější věty. Pro rodiče se tak občas stává záhadou, kde se to naučily. Podle Matějčka (1979) se děti zajímají o písmena již ve druhém roce života, ale propojení písmen do slabik a následných slov přichází až o pár let později. Autor se zmiňuje, že jinak pracuje pravá hemisféra mozku a jinak levá v situaci, kdy se děti učí nová písmena. Proto než se obě hemisféry spojí, vytváří se pauza. Ta ale u nadaných dětí trvá velmi krátce a tak se děti snáze a rychleji naučí číst. Z toho vyplývá, že se děti rády zapojí do slovních her, aktivit a velmi je zajímá četba (Hříbková, 2007, s. 22-23).

Každá oblast je poměrně důležitá, ale neznamená, že všechny projevy, které jsme výše zmínili, musí mít všechny nadané děti. Je to velmi individuální a záleží tak pouze vždy na daném jedinci, jak se konkrétně projevuje.

V rámci projevů nadaných dětí se Winebrennerová (2001) věnuje také pozitivní a negativní charakteristice. Uvádí to z toho důvodu, že mít doma nadané dítě, není vždy výhodou. Můžeme se totiž tak setkat s problémy ve výchově i vzdělávání. Proto si myslím, že je vhodné uvést několik příkladů z pozitivní, ale i negativní stránky u nadaného dítěte.

Pozitivní pohled

- jsou extrémně vyspělé a vývojově vpřed
- mají výbornou paměť a abstraktní myšlení
- učí se rychle a bez problémů novým věcem
- jsou silně motivovány k práci a různým aktivitám
- mají velké množství energie
- zajímají se o věci do hloubky
- navrhuji lepší způsoby při řešení problémů aj.

Negativní pohled

- nespolupracují s učitelkami
- odmítají příkazy, zákazy
- můžou být nervózní, pokud je na ně tempo práce pomalé
- vyskytuje se panovačnost, nepodřídí se učitelce
- můžou být netolerantní k ostatním
- ruší spolužáky, aby na sebe upoutali pozornost aj. (Fořtík, 2007, s. 16-17)

1.3 Rozvoj nadaných dětí v předškolním věku

V této podkapitole věnujeme pozornost rozvoji nadání u nadaných (talentovaných) dětí. Existuje spousta možností, jak nadání rozvíjet již v předškolním věku dítěte. Čím dříve se nadání u dítěte identifikuje, tím lépe jak pro učitele, tak pro samotné nadané dítě (Průcha, 2002, s. 167).

Velká spousta dětí pochází z rodin, kde se nachází profesori nebo učitelé. Proto se někteří autoři domnívají, že za nadání u dětí je zodpovědná právě genetická výbava. Je možné, že některé geny děti zdědit můžou, ale určitě záleží velmi na tom, v jakém prostředí dítě vy-

růstá, jaký má přísun podnětů k tomu, aby se dále rozvíjelo a také jak moc si rodiče dítěte všímají. Z toho poté vyplývá, že i rodiče mohou být ti, kteří jako první nominují dítě jako nadané (Campbell, 2001, s. 19).

Dále učitel, který má u dítěte rozvíjet jeho nadání, musí být sám odborníkem na danou problematiku, aby mohl předávat ty nejlepší poznatky a zkušenosti (Mudrák, 2015, s. 87).

Abychom u dítěte podpořili rozvoj nadání a práce byla efektivní, je dobré se zaměřit také na správnou komunikaci s nadaným dítětem. Jelikož jak je známo u nadaných dětí, neberou občas učitele jako velkou autoritu a nejsou schopny přijímat daná pravidla (Fořtík, 2007, s. 26).

Také obsah edukace nadaných dětí a jejich včasný rozvoj je důležité předem promyslet a zjistit všechny individuální zvláštnosti dítěte. V takovém případě pak můžeme u nadaných dětí aplikovat několik forem vzdělávání. Mezi hlavní formy patří segregovaná, kontaktní, integrovaná a inkluzivní forma (Pacholík a kol., 2015, s. 131).

Nejprve objasníme formu segregovanou, případně kontaktní, které se spojují s USA, kde podle studií L. S. Hollingworth začaly vznikat speciální třídy pro nadané děti. Nejvíce je taková forma uplatňována při primárním vzdělávání, v rámci kterého jsou vybudovány speciální školy pro děti s nadáním nebo existují pouze třídy, ve kterých je edukace zaměřena právě na nadané jedince. Poté pro předškolní vzdělávání jsou vyhrazeny speciální třídy, ve kterých se snaží rozšířit vzdělávací nabídku pro nadané jedince, aby byl jejich rozvoj dostatečný. I tak se ale stále nemůžeme o takových třídách vyjadřovat jako o pravých segregovaných nebo kontaktních, protože se zde nacházejí i děti bez nadání. Dále termíny integrace a inkluze je možné z části chápat jako synonyma, ale také se podle některých autorů dají oddělit. Pokud hovoříme o integraci, znamená to, že se do edukace snažíme začlenit dítě s jeho speciálními potřebami, v našem případě dítě, které je diagnostikované jako nadané. Inkluzi pak můžeme považovat za jakousi ideální představu toho, jak nadané děti mezi ostatní začlenit. V takových formách děti vzděláváme podle jejich individuálních vzdělávacích plánů, připravujeme jim úlohy, aktivity a pomůcky potřebné pro jejich rozvoj (Pacholík a kol., 2015, s. 131-133).

Podle Hříbkové a Burdíkové (2002) je při edukaci i v rámci řízených činností vhodné využít obohacující program pro nadané jedince. Takový program je důležité předem promyslet a naplánovat, abychom mohli komplexně dítě s nadáním, ale i dítě bez nadání rozvíjet. V souvislosti s programem je dobré se držet určené struktury:

- Adaptační část – zde je důležité děti vhodně motivovat a připravit je na danou aktivitu
- Hlavní část – během hlavní části je místo na to, abychom děti rozdělili do skupin nebo je připravili na individuální práci (individuální rozvoj nadání dítěte); máme také připravené nadstandardní úlohy aj.
- Hodnocení – poslední z této struktury je hodnocení, které je po společných činnostech velmi důležité jak pro učitelku, tak děti. Může se uskutečňovat různými způsoby, ať už diskuzí nebo výtvarným vyjádřením apod. (In Pacholík a kol., 2015, s. 135).

Nadané děti jsou specifickou skupinou, která také potřebuje jiný přístup ve vzdělávání než děti, které nejsou diagnostikovány jako nadané. Je tedy důležité, abychom všechny jejich potřeby respektovali a vytvářeli jim tak vhodné podmínky k edukaci (Machů a kol., 2013, s. 29). Je nutné se dětem s nadáním věnovat tak, abychom zajímavými a různorodými činnostmi co nejvíce rozvíjeli jejich potenciál. Pokud se dítě s nadáním nachází v běžné třídě mateřské školy, je podstatné, aby připravené činnosti byly vhodné pro děti bez nadání, ale i děti s nadáním. Proto se v takových případech dětem přichystají úkoly více náročností, aby se nenudily a prohlubovaly tak své vědomosti (Pacholík a kol., 2015, s. 133-134; Šimoník, 2010, s. 13).

Podle Machů (2010) vyvstává otázka, jak postupovat při edukaci nadaných dětí v běžné třídě mateřské školy, aniž bychom je vyjímali z kolektivu nebo nějakým způsobem „nálepkovali.“ Proto uvádíme níže strategie, které jsou v takovém případě vhodné (In Pacholík a kol., 2015, s. 134).

Je zde důležité zmínit použití v rámci edukace standardních i nadstandardních úkolů a aktivit. Učitelka má možnost nabídnout dítěti úlohy, které jsou dvojího typu, ale jsou společného tématu. Neurčuje nikomu, na jakých úkolech má pracovat, ale můžeme si všimnout, že nadané dítě bude mít jednodušší úlohu splněnou dříve a začne se zajímat o složitější úlohu. Jak jsme již v předchozích kapitolách zmínili, rádo se zajímá o nové věci a hledá neustále další řešení. Dalším prvkem ze strategií může být obohacení edukace o doplňující úlohy, kterých se účastní děti s hotovými předchozími úkoly. Nemusí se tedy tyto úlohy týkat jenom nadaných dětí. Všechny takové aktivity a úlohy by měly navazovat na předchozí a vzbuzovat tak v dítěti radost ze zvládnutých úkolů. Za zmínku stojí také zařazení

aktivizujících metod. V rámci takových metod je vhodné využít diskuzi, dramatizaci, projektovou výuku aj. (In Pacholík a kol., 2015, s. 134-135).

Závěrem této podkapitoly můžeme říci, že rozvoj nadání u nadaných dětí je vhodný již v předškolním věku, kdy jsou děti velmi zvědavé a touží po nových informacích. To znamená, že je vhodné nadaným dětem připravit podnětné prostředí jak doma, tak v mateřské škole.

2 KOMPETENCE

Vymezení termínu kompetence je možné několika způsoby. Záleží většinou na pohledu odborníka nebo laické veřejnosti. Uvádí se několik definic, které vyjadřují, co termín kompetence znamená. Vališová a kol. (2007) chápe termín kompetence „spíše jako synonymum pro možnost se vyjádřit k nějakému problému nebo jako pravomoc či oprávnění o něčem rozhodnout.“ (In Veteška, 2008, s. 25)

Dále tedy „pojmem kompetence můžeme definovat také jaké jedinečnou schopnost člověka úspěšně jednat a dále rozvíjet svůj potenciál na základě integrovaného souboru vlastních zdrojů, a to v konkrétním kontextu různých úkolů a životních situací, spojenou s možností a ochotou (motivací) rozhodovat a nést za svá rozhodnutí odpovědnost.“ (Veteška, 2008, s. 27)

V této práci se ztotožňujeme s názorem, že kompetence vyjadřují určitou pravomoc a způsobilost vykonávat jistou činnost (Hupková, Petlák, 2004, s. 97).

Kompetence jsou velmi důležitou součástí života každého jedince. Aby člověk dokázal vykonávat svou práci, musí kompetence dostatečně znát a neustále je rozvíjet. Během života jedinec kompetence získává, ale také ztrácí nebo mění. Přesto se o tuto problematiku musí zajímat, aby se dokázal vhodně rozhodovat a uměl řešit vzniklé problémy (Veteška, 2008, s. 33).

Zmínění kompetence lze vyjádřit jejich typickými znaky. Proto zmiňujeme ty nejdůležitější. Kompetence musí být vždy **kontextualizovaná**, což znamená, že je zasazená do určitého kontextu (situace, prostředí). Společně jsou vyhodnocovány na základě předchozích zkušeností a zájmů. Dalším signifikantním znakem kompetencí je **multidimenzionální** pohled, který je sestaven z různých informací, postojů, představ, dovedností a znalostí. Proto se očekává, že jedinci dokážou tyto zdroje používat a spojovat je se svými dimenzemi chování. Jako další je vždy kompetence **definovaná standardem**. Jedná se o to, že od člověka očekáváme jisté zvládnutí kompetencí (např. v rámci jeho profese) a úrovně těchto kompetencí je předem stanovená. S tím jsou stanoveny také předem určitá kritéria, která by měl jedinec ve výsledku činnosti splňovat. Posledním znakem myslíme kompetenci, která má **potenciál pro akci a rozvoj**. To znamená, že všechny kompetence jsou předem stanoveny. Jedinec si tak během života potřebné kompetence osvojuje a neustále je rozvíjí učním. Získává nové poznatky a dále je prohlubuje (Veteška, 2008, s. 31-32).

Jak můžeme vidět, pro každého z nás je zvládnutí kompetencí velmi důležité. Pokud si jedinec dané kompetence osvojí, tak dokáže v různých životních situacích vhodně jednat a efektivně zvládá problémy (Veteška, 2008, s. 32).

Podle Kubeše a kol. (2004) uvádíme hierarchický model struktury kompetence, na kterém je vidět, že všechny složky osobnosti mají v kompetencích nezastupitelné místo (In Veteška, 2008, s. 32).

2.1 Profesní kompetence učitele mateřské školy

„Učitel – profese, o níž byly napsány miliony stránek nejrůznějších textů, psány divadelní hry, natáčeny filmy, profese chválená, kritizovaná i pomlouvaná. Kde by však společnost byla, kdyby této profese nebylo?“

(M. Soldán, 1999)

K problematice profesních kompetencí se vyjadřuje velké množství autorů. Každý z nich má svoji definici, ale ve výsledku jsou všechny obdobné. Např. autoři pedagogického slovníku, Průcha a kol. (2001) definují termín kompetence učitele jako „soubor profesních dovedností a dispozic, kterými má být vybaven učitel, aby mohl efektivně vykonávat své povolání atd.“ (In Průcha, 2002, s. 106)

Dále také uvádíme definici Slavíka a Siňora (1993), kterou chápou jako „přípravenost učitele vyrovnat se s nároky své profesní role a současně s tím zachovat potřebnou míru autenticity vlastní osobnosti.“ (Průcha, 2002, s. 106)

Pro představu je možné uvést také definici Vašutové (2001), která definuje profesní kompetence jako „pojem receptivní, kterým jsou označovány takové profesní kvality učitele, které pokrývají celý rozsah výkonu profese a jsou rozvoje schopné. Zahrnuje znalosti, dovednosti, postoje a zkušenosti.“ (In Průcha, 2002, s. 106)

Jako poslední, uvádíme definici podle Spilkové (1996), se kterou se nejvíce ztotožňujeme. Za profesní kompetence považuje „komplexní způsobilosti k úspěšnému vykonávání profese, která zahrnuje znalosti, dovednosti, postoje, hodnoty a osobnostní charakteristiky.“ (In Syslová, 2013, s. 30)

Je patrné, že pokud se chceme stát dobrým a kvalitním učitelem mateřské školy, musíme si dané kompetence řádně osvojit. I když jsme například teprve v pozici začínajícího učitele, utváření důležitých a potřebných kompetencí probíhá až v rámci dalšího vzdělávání. A jaké kompetence jsou důležité pro profesi učitele mateřské školy, uvádíme níže.

- **Kompetence předmětová** – učitel, který absolvoval studium oboru předškolní pedagogiky, by měl mít osvojeny znalosti a dovednosti, které využije v rámci edukace v mateřské škole. Všechny nabyté teoretické poznatky by měl umět spojit s praxí a začlenit je tak do výchovně-vzdělávacích činností. Učitel je také způsobilý k vyhledávání informací s využíváním moderních informačních technologií.
- **Kompetence didaktická a psychodidaktická** – učitel je schopen využívat nejrůznější strategie při vzdělávání. Tyto formy, metody aj. dokáže přizpůsobit individuálním potřebám každého dítěte. Zvládá vytvoření vzdělávacích programů, využívá k tomu moderních informačních technologií. V případě zvláštních individuálních potřeb dítěte, dovede požívat také vhodné nástroje k jeho rozvoji.
- **Kompetence pedagogická** – učitel ovládá procesy výchovy a své teoretické poznatky umí sloučit s praxí v komunikaci s dětmi. Orientuje se také v kontextu vzdělávání a výchovy na základě svých znalostí vzdělávacích soustav a trendů rozvoje. Zvládá rozvíjet děti v jejich individuálních zvláštностech, např. nadání dětí (viz. předcházející kapitola).
- **Kompetence diagnostická a intervenční** – učitel je schopen užití diagnostickým metod v souvislosti s individuálními zvláštностmi dětí. Dokáže diagnostikovat sociálně patologické projevy u dětí, jako jsou šikana, týrání aj. Zvládá také výběr vhodných metod v souvislosti s nadaným dítětem a následné využití v praxi. Učitel je také schopen vyřešit třídní problémy.
- **Kompetence sociální, psychosociální a komunikační** – učitel zvládá vytvářet optimální a pozitivní klima v rámci třídy. Snaží se o přirozený rozvoj sociálních vztahů a komunikace mezi dětmi, ale také s rodiči. Orientuje se v náročnějších sociálních situacích a ovládá jejich způsoby řešení.

- **Kompetence manažerská a normativní** – učitel má osvojené normy a zákony, týkající se profese učitele mateřské školy. Zvládá administrativní práci v souvislosti se vzdělávacími potřebami dítěte. Organizovaně také plánuje a vede výchovně-vzdělávací proces. Má základní znalosti o vedení a fungování mateřské školy, dokáže spolupracovat s ostatními kolegy.
- **Kompetence profesně a osobnostně kultivující** – učitel má osvojené znalosti z několika oblastí a dokáže je uplatnit v rámci edukace. Vystupuje jako pedagogický profesionál, ať už v rámci mateřské školy nebo na veřejnosti. Spolupracuje s kolegy a využívá jejich doporučení. Je ochotný reagovat na změny v souvislosti s výchovně-vzdělávacími podmínkami a umí si obhájit své pedagogické postupy, které v rámci edukace využívá (Syslová, 2013, s. 40-41; Švec, 2005, s. 27-29).

Zmiňované profesní kompetence můžeme považovat za obecně platné. Jelikož se tato práce vztahuje k problematice nadání, zabýváme se tedy kompetencemi, které jsou pro pedagoga potřebné při edukaci nadaných dětí. To také znamená, že pokud dítě v mateřské škole má být vzděláváno podle individuálního vzdělávacího plánu, učitel by měl disponovat odbornými poznatky a být tak způsobilý k předávání dalších zkušeností v rámci rozvoje nadání. Pro učitele, který má v mateřské škole integrované dítě s nadáním, je komplikovanější přichystat a použít vhodné metody a formy edukace, aby byly dostatečně naplněny vzdělávací potřeby jak nadaného dítěte, tak dítěte bez nadání. Učitel by měl být velmi tvořivý, mít spoustu energie a být otevřený dalším inovacím a nápadům nadaných dětí (Machů a kol., 2013).

Každý pedagog, který má ve své kompetenci rozvíjení nadaného dítěte by měl v rámci edukace využívat spoustu pestrých a nápaditých podnětů, které jsou pro dítě zajímavé a nutí ho tak pátrat po dalších informacích nebo souvislostech. Někteří autoři také uvádí, že by měl učitel, který se nadaným dětem věnuje, disponovat nadprůměrnou inteligencí, aby dokázal připravit úlohy a aktivity, které budou adekvátní k jeho nadání.

Uvedené kompetence jsou pro učitele mateřské školy klíčové, jelikož až po jejich osvojení může správně vykonávat svoji profesi. Je vhodné, aby si každý učitel dokázal vyhodnotit, jak kompetence ovládá a případně se je snažil dalším vzděláváním osvojit.

2.1.1 Rozvoj profesních kompetencí

V současné době jsou i na učitele mateřské školy kladeny poměrně vysoké nároky. Proto si myslíme, že i když na začátku své profesní kariéry měl učitel osvojené dané kompetence,

je potřeba se neustále vzdělávat. Dobrý učitel by si měl uvědomit, všechny své silné, ale i slabé stránky. Učitel si během vzdělávání osvojuje velké množství teoretických poznatků, které by později měl umět vhodně přenést do praxe.

S rozvojem profesních kompetencí je možné spojit také spolupráci s kolegy a jejich poznatků, díky kterým se můžeme také vzdělávat (Lukášová, 2003, s. 114).

„Teoretické a praktické znalosti jsou součástí profesních kompetencí. Ty se dále utvářejí prostřednictvím vlastní praxe v mateřské škole, ale také sebereflexí a reflexí vzdělávací reality a řadou podpůrných aktivit.“ (Syslová, 2013, s. 45)

Dle našeho názoru by mělo být v zájmu každého pedagoga v rámci výchovně-vzdělávacího procesu rozvoj dovedností a schopností dětí. Aby mohl dostatečně děti připravovat pro další vývojovou etapu, musí sám sebe reflektovat a vzdělávat se. Z toho důvodu mají někteří autoři více pohledů na sebereflexi. Rozlišují sebereflexi z **psychologického a pedagogického hlediska**. V rámci psychologické sebereflexe se uskutečňuje vývoj osobnosti. To znamená, že se jedinec snaží o uvědomování si sebe samého, svého chování nebo jednání. Z hlediska pedagogického jde podle Průchy a kol. (2008) o vnitřní proces, který v jedinci vyvolává snahu o hodnocení svých aktivit a postojů, které využívá při vzdělávání dětí (In Syslová, 2013, s. 45).

Na základě sebereflexe je tedy učitel schopen zhodnotit své jednání a činy ve vztahu k edukaci dětí v mateřské škole.

Je důležité zmínit, že sebereflexe může být neuvědomělá, kdy vychází z přirozeného chování učitele, ale také záměrná. To znamená, že je systematická a učitel je tak schopen přesně poznat svůj průběh činností a pracovat tak na jejich zlepšení. Sebereflexe je u každého individuální, jelikož se nikdy dva jedinci nezhodnotí stejně. Může se stát, že sebereflexe nebude úplně objektivní, jelikož se u učitelů můžeme setkat s podceňováním (Syslová, 2013, s. 47-49).

K dalšímu rozvoji profesních kompetencí může docházet v rámci vzdělávacích kurzů, které jsou učitelům nabízeny skrze ředitele/ředitelky mateřské školy. Jak již bylo zmíněno, spoustu důležitých a věcných poznatků si předávají kolegové mezi sebou. Podstatné je, aby sám učitel měl motivaci k dalšímu vzdělávání a rozvíjel tak své kompetence.

Pokud se v běžné třídě vyskytuje dítě s nadáním, o to víc se tento učitel musí věnovat dalšímu vzdělávání, aby nadané dítě mělo dostatečné množství rozvíjejících podnětů.

Někteří autoři uvádí, že aby byl učitel dostatečně připraven na vzdělávání dětí s nadáním, musí absolvovat také určité kurzy nebo jiné instituce, které se zabývají přípravou učitelů pro rozvoj nadání dětí. Většinou se tyto kurzy pořádají v zahraničí a jsou kladně hodnoceny. U nás se takové kurzy vyskytují v rámci pedagogických fakult. Nadstandardní vzdělávání pedagogů je možná náročnější, ale určitě vhodné, jelikož všechny děti, které jsou diagnostikovány jako nadané, nemusí navštěvovat pouze speciální mateřské školy nebo třídy (Pacholík a kol., 2015, s. 131-132).

Je pravděpodobné, že se pedagog s nadaným dítětem v mateřské škole aspoň jednou za život potká a právě tehdy je potřeba, aby věděl, jak takové dítě začlenit do výchovně-vzdělávacího procesu a byla mu tak poskytována dostatečná péče při jeho nadání. Proto by učitelka měla prohlubovat své znalosti, aby dokázala nejprve aspoň jako „začátečník“ rozvíjet nadání u dítěte a dále se sama zdokonalovala. Pro takové pedagogy je také velmi důležité, aby dokázali upravit individuální vzdělávací plán pro nadané děti a dokázali s ním vhodně manipulovat (Čermák, Turinová, 2005).

Proto by měl takový pedagog maximálně rozvíjet své kompetence, aby podpořil v co největší míře rozvoj nadání u dítěte.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Problematika nadání a nadaných dětí je v dnešní době čím dál více diskutovanější. Cílem bakalářské práce je poukázat na problematiku profesních kompetencí učitelky mateřské školy ve vztahu k rozvoji nadání dětí. V této práci jsme se přikláněli k názoru, že v mateřských školách působí větší část učitelek než učitelů, proto jsme při vyhodnocování a popisech používali ženský rod.

3.1 Cíle výzkumu

V praktické části jsme se rozhodli ověřit, jak jsou učitelky mateřských škol kompetentní ve vztahu k edukaci a rozvoji nadaných dětí. Proto uvádíme základní dílčí cíle naší praktické části práce.

1. Zjistit, jak se učitelky mateřských škol sebehodnotí ve vztahu k identifikaci nadaných dětí.
2. Zjistit, jaké procesy vzdělávání využívají učitelky mateřských škol při edukaci nadaných dětí.
3. Zmapovat, jak se učitelky mateřských škol ve vztahu k problematice nadání dětí dále vzdělávají.
4. Zjistit, jak učitelky mateřských škol využívají prostředí ve vztahu k rozvoji nadání dětí.
5. Zmapovat, jak jsou učitelky mateřských škol kompetentní ve vztahu k hodnocení nadaných dětí.

3.2 Výzkumné otázky

Na základě stanovených cílů této práce, jsme vytvořili výzkumné otázky.

1. Jak se učitelky mateřských škol sebehodnotí ve vztahu k identifikaci nadaných dětí?
2. Jaké procesy vzdělávání využívají učitelky mateřských škol při edukaci nadaných dětí?
3. Jak se učitelky mateřských škol ve vztahu k problematice nadání dětí dále vzdělávají?

4. Jak učitelky mateřských škol využívají prostředí ve vztahu k rozvoji nadání dětí?
5. Jak jsou učitelky mateřských škol kompetentní ve vztahu k hodnocení nadaných dětí?

3.3 Metoda sběru dat

Tento výzkum byl proveden kvantitativní metodou prostřednictvím dotazníkového šetření, abychom dospěli k výsledkům stanovených cílů.

Verzi našeho dotazníku bylo vytvořeno více, jelikož se jednotlivé položky postupně upravovaly tak, aby bylo možné dotazník použít k našemu výzkumu. Při sestavování dotazníku jsme poté vycházeli z doporučené odborné literatury a dále také z cenných rad vedoucí práce. Mezi podněty, které přispěly k formulaci našich otázek v dotazníku, patřily také předešlé rozhovory s učitelkami z naší praxe. Na začátku dotazníku jsme vytvořili úvodní hlavičku, aby byli respondenti seznámeni s tím, o jakou práci se jedná.

V našem dotazníku jsme použili převážně uzavřené otázky s výjimkou jedné otevřené otázky. Všechny položky byly stanoveny tak, aby jim respondent porozuměl a dokázal odpovědět co nejpřesněji podle pravdy. Dotazník obsahoval celkově 14 položek, v rámci kterých měli respondenti možnost jedné nebo více odpovědí a také možnost vlastního vyjádření. Mezi prvními položkami dotazníku se nacházely demografické údaje a ostatní položky se již zaměřovaly na naše téma práce. Jednotlivé položky se týkaly jak vyhledávání nadaných dětí, tak edukace, hodnocení nebo spolupráce s jinými institucemi apod. Celý dotazník byl anonymní a respondenti tak odpověděli na všechny otázky.

Než byl dotazník rozdáán respondentům, zjišťovali jsme, do kterých mateřských škol jej bude možné distribuovat. Některé mateřské školy odmítly, protože se jim dotazníků dostává během roku mnoho. Proto jsme museli předem informovat velké množství mateřských škol, aby bylo možné co nejvíce dotazníků rozdat učitelkám.

V rámci dotazníkového šetření jsme provedli předvýzkum u šesti respondentů. Zjistili jsme, že bylo vhodné upravit dvě položky tak, aby byly srozumitelnější a dotazník plnil svoji funkci.

Metodu dotazníkového šetření můžeme zařadit mezi nejvíce využívané metody, které slouží k získávání důležitých dat a následnému vyhodnocování. Získáváme tak za poměrně krátkou dobu velké množství údajů, které jsou potřebné k našemu průzkumnému šetření.

Dotazník je přiložen v příloze č. 1.

3.4 Výzkumný soubor

Výzkumným souborem pro bakalářskou práci byli respondenti ze Zlínského kraje. Dotazník byl distribuován učitelkám mateřských škol ve větší míře osobně, ale názory byly zjišťovány i prostřednictvím internetu. Respondenti byli vybíráni bez omezení věku a délky praxe v mateřské škole. Výběr respondentů byl dostupný. Navštívili jsme 15 mateřských škol, ve kterých dotazníky vyplňovaly především učitelky. Z větší části jsme dotazníky rozdávali v mateřských školách na vesnicích a také v menších městech, jako jsou Valašské Meziříčí a Vsetín. Mezi naše kritéria výběru respondentů patřila také vzdálenost mateřských škol, jelikož návštěvy více vzdálených škol by byly časově náročné a tak bychom nejspíše sesbírali menší množství respondentů. Celkově bylo rozdáno 110 dotazníků, ale návratnost činila 93 dotazníků, tedy 84,55%.

4 VÝSLEDKY A INTERPRETACE DAT

Zpracování výsledků z dotazníkového šetření proběhlo na základě použití programu Microsoft Word a Excel. Získaná data byla rozříděna do tabulek a grafů pro lepší přehlednost. Výzkumu se účastnilo 93 respondentů.

Položka dotazníku č. 1

Tabulka 1 - Pohlaví

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Žena	91	97,85
Muž	2	2,15
Celkem	93	100,00

U první dotazníkové položky jsme zjišťovali, jestli se ve vybraných mateřských školách nachází více mužů nebo žen. Z tabulky vyplývá, že v mateřských školách je 97,85% žen v pozici učitelky. Zato mužů jsou pouze 2,15%. To, že se v mateřských školách nachází spíše ženy, může být podle nás způsobeno tím, že ženy mají bližší vztah k dětem než muži a také povahou povolání. Ženy se také dokážou více vcítit do problémů dítěte. Samozřejmě pokud se vyskytuje v mateřské škole muž jako učitel, k dětem by měl mít stejný přístup, jako ženy. Přece jenom ale děti můžou v předškolním věku považovat učitelku jako „náhradu“ za matku, když jsou od ní přes den odloučeny. Dle našeho názoru je vhodné, pokud se v mateřské škole vyskytuje učitel, protože pro děti to může mít obohacující význam, když se ve třídě nachází mužský vzor.

Položka dotazníku č. 2

Tabulka 2 – Věk respondentů

Věk	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
20-30	46	49,46
31-40	19	20,43
41-50	15	16,13
51-60	13	13,98
Celkem	93	100,00

Z celkového počtu respondentů (100%) se v největší míře nacházeli respondenti ve věku 20-30 let, tedy 49,46%. Nejméně pak bylo respondentů ve věku 51-60, tedy 13,98%. Je patrné, že se mladých učitelek vyskytuje čím dál více. Dle našeho názoru je velmi dobré, když do mateřské školy nastupují mladé učitelky, které mají osvojeny spoustu nových vědomostí ze škol a můžou je tak využívat v praxi. Na druhou stranu učitelky, které jsou ve starším věku, mají velké množství zkušeností za sebou a můžou tak všechno předávat novým kolegyním. Určitě není pravidlem, že učitelky ve starší věkové kategorii jsou „lepší“ a dokážou s dětmi správně pracovat. I mladé učitelky můžou to mateřských škol přinést spoustu nových nápadů, které se dají začlenit do výchovně-vzdělávacího procesu.

Položka dotazníku č. 3

Tabulka 3 – Vzdělání respondentů

Vzdělání	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
SŠ s maturitou	49	52,69
VOŠ	17	18,28
VŠ	27	29,03
Jiné	0	0,00
Celkem	93	100

U třetí položky dotazníku jsme zjišťovali, jakého vzdělání dosáhly učitelky vybraných mateřských škol. V největším počtu bylo zastoupeno vzdělání střední školy s maturitou (SŠ s maturitou), tedy 52,69%. Dále vysokou školu (VŠ) absolvovalo 29,03% respondentů a v nejmenším počtu z uvedených možností bylo absolvování vyšší odborné školy (VOŠ), tedy 18,28%. Možnost jiných vzdělání nevyužil žádný respondent.

Je zřejmé, že střední školu s maturitou většinou absolvovaly učitelky ve starší věkové kategorii, které neměly dříve žádnou možnost nebo důvod dále se vzdělávat, jelikož jim střední škola stačila. Proto se v dnešní době klade velký důraz na to, aby se učitelky co nejvíce vzdělávaly a mohly poté předávat dostatečné množství poznatků dětem. Učitelky vysokých, případně vyšší odborných škol mají dle našeho názoru větší povědomí o vhodném vzdělávání dětí a jejich rozvoje, jelikož jsou k tomu obory na vysokých školách uzpůsobeny.

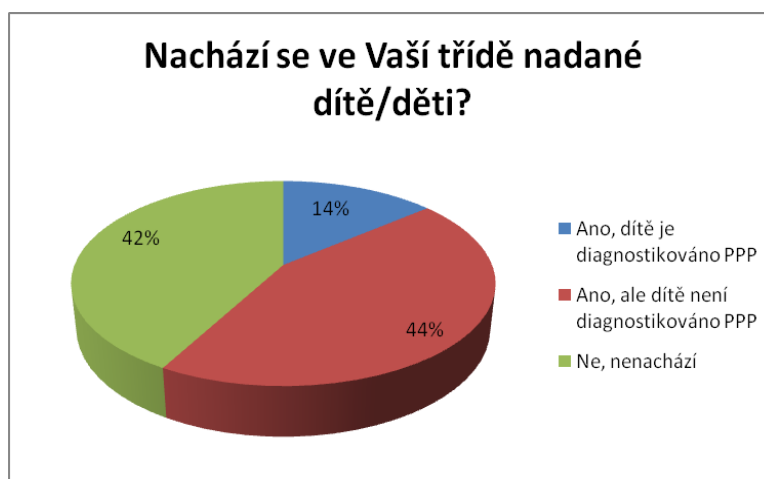
Položka dotazníku č. 4

Tabulka 4 – Pracovní pozice

Pracovní pozice	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ředitelka MŠ	5	5,38
Vedoucí učitelka MŠ	19	20,43
Učitelka MŠ	69	74,19
Celkem	93	100,00

Z celkového počtu respondentů (100%) bylo zaznamenáno nejvíce právě učitelek MŠ, tedy 74,19%. Vedoucí učitelka byla registrována ve 20,43%. Nejmenší zastoupení bylo u pozice ředitelky MŠ a to 5,58%. Důvodem, že na této pozici byla tak nízká hodnota, je nejspíš to, že po doručení dotazníků do mateřských škol nám bylo sděleno, že některé ředitelky jsou časově vytíženy, proto se poskytly pouze učitelkám.

Položka dotazníku č. 5 - **Nachází se ve Vaší třídě nadané dítě/děti?**

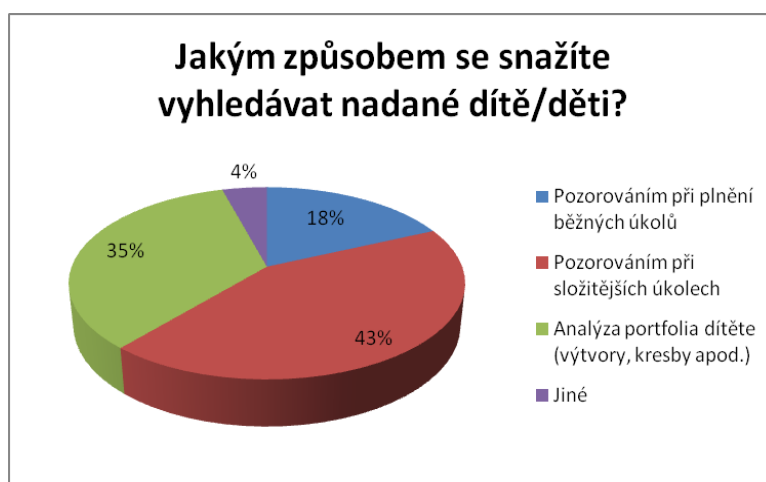

Graf 1 – Nadané dítě ve třídě

U této dotazníkové položky bylo úkolem zjistit, zda se v mateřských školách, které jsme si vybrali, nachází nadané dítě/děti. Odpovídat mohli respondenti jednou ze tří daných mož-

ností. Z největší části byly odpovědi, že se takové dítě ve třídě nachází, ale není diagnostikováno pedagogicko-psychologickou poradnou a to 44%. Velká část respondentů, tedy 42% odpověděla, že nadané dítě se ve třídě vůbec nenachází. Přesto se 14% respondentů shodlo na tom, že dítě s nadáním mají a je diagnostikováno pedagogicko-psychologickou poradnou. Podle nás je to poměrně kladný výsledek, že se v mateřských školách nachází takové množství dětí s nadáním, i když některé nejsou diagnostikovány přímo poradnou.

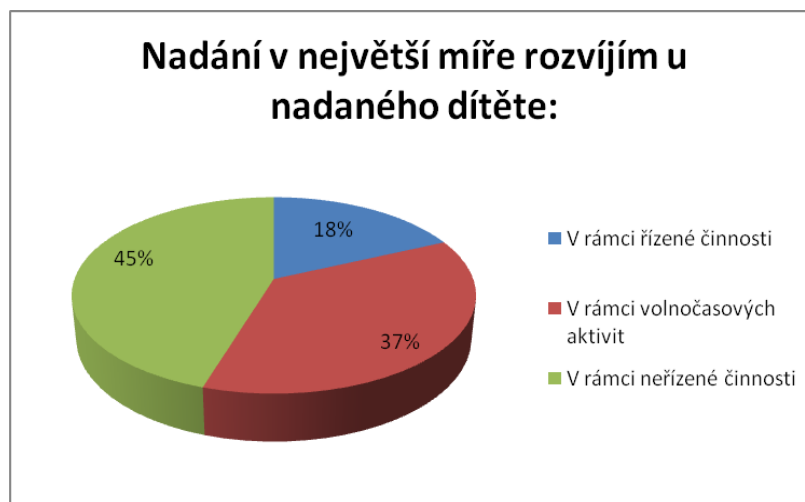
Položka dotazníku č. 6 - **Jakým způsobem se snažíte vyhledávat nadané dítě/děti?**

Graf 2 – Vyhledávání nadaných dětí

U této položky jsme se snažili zmapovat, jakým způsobem se učitelky snaží vyhledávat nadané dítě. Z průzkumného šetření vyplynulo, že podstatná část respondentů děti vyhledává v rámci pozorování při složitějších úkolech, tedy 43%. Dalším významným faktorem pro vyhledávání byla analýza portfolia dítěte (výtvary, kresby apod.) a to 35%. Variantu plnění běžných úkolů zvolilo 18% respondentů a možnost „jiné“ 4% respondentů. Při odpovědích u možnosti „jiné“ všichni respondenti sdělili, že využívají všechny možnosti.

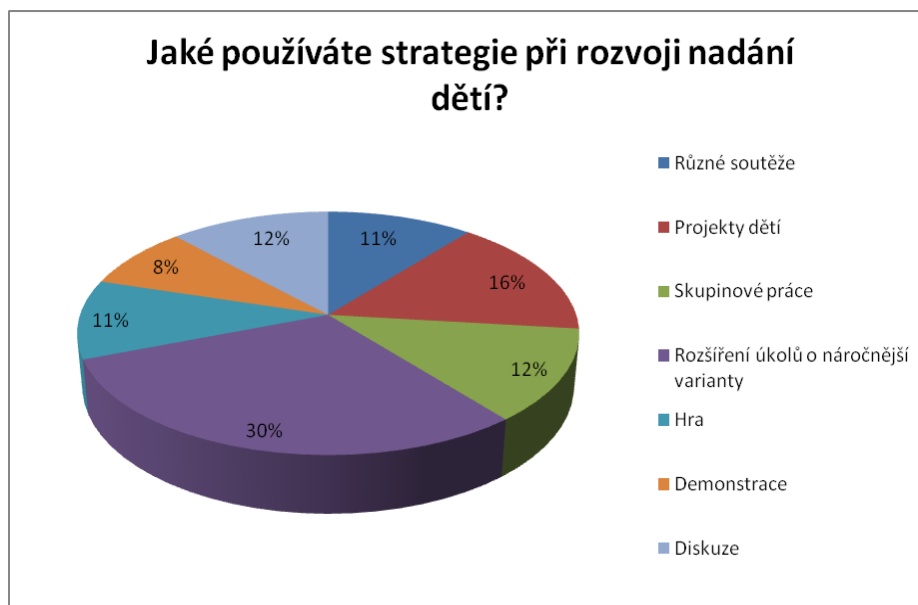
Položka dotazníku č. 7 - Nadání v největší míře rozvíjím u nadaného dítěte:

Graf 3 – Rozvoj nadání

U této položky jsme zjišťovali, kdy nejčastěji učitelé u nadaného dítěte rozvíjí nadání. Největší podíl byl u možnosti třetí a to v rámci neřízené činnosti (45%). Další část respondentů (37%) odpověděla na možnost druhou, tedy v rámci volnočasových aktivit. Nejmenší počet respondentů se vyskytoval u možnosti řízených činností (18%). Z toho vyplývá, že pokud se chceme dítěti s nadáním dostatečně věnovat, nestačí nám k tomu pouze řízená činnost s ostatními dětmi, ale je zapotřebí s dítětem pracovat také individuálně v rámci neřízených činnostech nebo jiných volnočasových aktivitách.

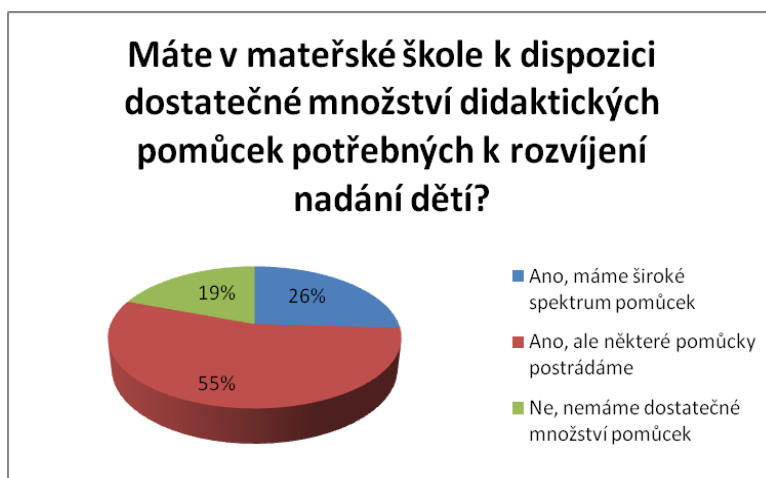
Položka dotazníku č. 8 - Jaké používáte strategie při rozvoji nadání dětí?

Graf 4 – Strategie při edukaci

Při této položce v dotazníku jsme se zaměřili na zjišťování strategií, které učitelky v mateřských školách využívají při rozvoji nadání dětí. Respondenti měli možnost vyznačit více odpovědí a to takové, které nejvíce v praxi využívají. Jak můžeme z grafu vyčíst, nejvíce respondentů odpovídalo u možnosti rozšíření úkolů o náročnější varianty, tedy 30%. Dále se větší část shodla na projektech dětí (16%). Spousta respondentů si také vybrala možnost skupinové práce (12%) a diskuze (12%). V odpovědích se dost vyskytovaly možnosti hry (11%), ale také byly zvoleny různé soutěže (11%). V nejmenší míře byla zastoupena varianta demonstrace, tedy 8%. Dle našeho názoru je tato možnost zastoupena opravdu málo, jelikož se při demonstraci dítě dokáže vyjádřit i jinak než je normálně zvyklé. Varianta, která se vyskytovala nejvíce, tedy rozšíření úkolů o náročnější varianty je podle nás určitě velmi využívaná. Jelikož dítě, které můžeme označit jako nadané, velmi rádo řeší složitější úlohy a objevuje tak nové věci a řešení.

Položka dotazníku č. 9 - Máte v mateřské škole k dispozici dostatečné množství didaktických pomůcek potřebných k rozvíjení nadání dětí?

Graf 5 – Potřebné didaktické pomůcky

Při další položce z dotazníku jsme chtěli zmapovat, jestli mají učitelky v mateřských školách dostatečné množství pomůcek potřebných k rozvíjení nadání dětí. Velká část respondentů, tedy 55% nám odpověděla na druhou možnost ze tří navržených, že pomůcky mají, ale některé také postrádají. Z celkového počtu se pak 26% respondentů vyjádřilo k možnosti první, že jejich mateřská škola má široké spektrum pomůcek, které potřebují k rozvoji nadání dětí. Zbýlých 19% uvedlo možnost, že v mateřské škole nemají dostatečné množství pomůcek. Myslíme si, že pokud se má u dítěte nadání rozvíjet, musí mít k dispozici hodně podnětů a také zmíněných pomůcek.

Položka dotazníku č. 10

Tabulka 5 - **Jaké nároky kladete při osvojování znalostí u nadaného dítěte?**

Nároky při edukaci	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Vyšší nároky než u jiných dětí (náročnější aktivity, úkoly)	59	63,44
Stejně nároky u všech dětí bez ohledu na nadání dítěte	34	36,56
Celkem	93	100,00

U této položky jsme se snažili zjistit, zda učitelky u nadaných dětí kladou rozdílné nároky při osvojování znalostí. Z celkového počtu respondentů (100%) odpověděla většina, tedy 63,44%, že kladou vyšší nároky u nadaných dětí v rámci náročnějších aktivit a úkolů. Zbylá část (36,56%) se vyjádřila k možnosti kladení stejných nároků u všech dětí bez ohledu na nadání dítěte. Děti, které jsou diagnostikovány jako nadané, určitě potřebují řešit náročnější úlohy, aby svůj talent podpořily.

Položka dotazníku č. 11

Tabulka 6 - **Snažíte se vést děti k sebehodnocení?**

Sebehodnocení dětí	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	88	94,62
Ne	5	5,38
Celkem	93	100,00

V této položce jsme chtěli zmapovat, jestli se učitelky snaží vést děti k sebehodnocení. Větší část respondentů odpověděla, že ano, tedy 94,62% a zbylá část respondentů, tedy 5,38% se přiklání k odpovědi ne. Myslíme si, že sebehodnocení dětí, ať už u nadaných nebo dětí bez nadání je velmi důležité. Pokud s dětmi pracujeme na nějaké aktivitě nebo

vyrábíme různá díla, je vhodné se poté společně posadit a navzájem se zhodnotit, jak se jim práce povedly. Učitelky, které odpovídaly, že se o sebehodnocení u dětí nesnaží, i když je jich velmi malý počet, nejspíš asi nevyužívají vhodně své profesní kompetence.

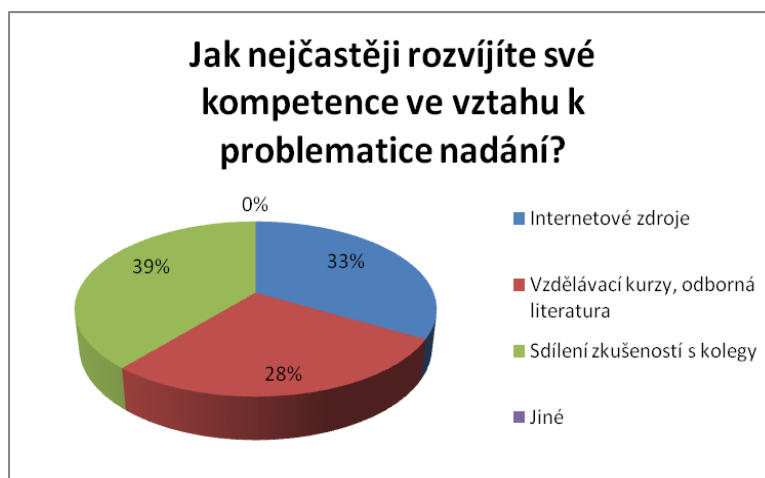
Položka dotazníku č. 12

Tabulka 7 - **Myslíte si, že na nadané dítě při hodnocení kladete větší nároky?**

Nároky při hodnocení	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	40	43,01
Ne	53	56,99
Celkem	93	100,00

V průzkumném šetření jsme zjišťovali, zda učitelky kladou větší nároky při hodnocení u dětí s nadáním. Více respondentů tentokrát odpovídalo u možnosti „ne“, tedy 56,99%. Druhá část respondentů, tedy 43,01% odpověděla, že ano, kladou větší nároky při hodnocení dětí. Taková otázka je dle našeho názoru diskutabilní, jelikož pokud dítě s nadáním hodnotíme náročněji, případně přísněji, může ho to motivovat k lepším výkonům.

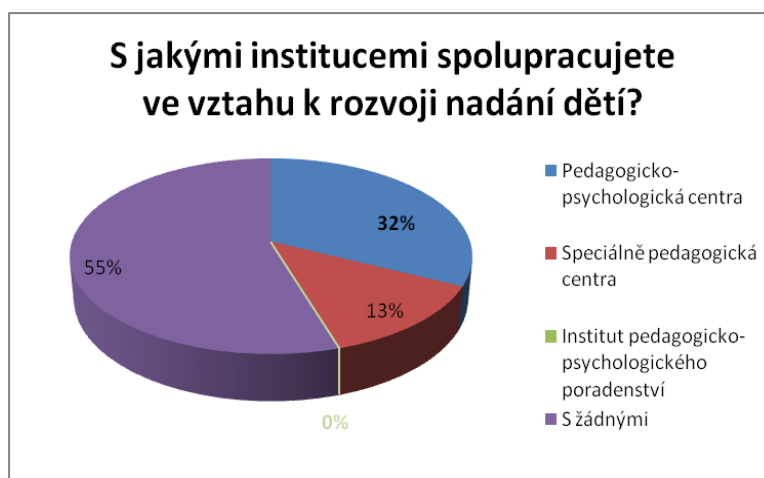
Položka dotazníku č. 13 - **Jak nejčastěji rozvíjíte své kompetence ve vztahu k problematice nadání?**

Graf 6 – Rozvoj kompetencí

U předposlední položky v dotazníku jsme se respondentů ptali, jak nejčastěji rozvíjí své kompetence ve vztahu k problematice nadání. Na výběr měli ze čtyř možností, z nichž jedna byla otevřená jejich odpovědím, ale žádný respondent ji nevyužil. Opět měli možnost více odpovědí. Nejvíce respondenti odpovídali u varianty – sdílení zkušeností s kolegy (39%). Dalším z využívaných zdrojů, jak nejčastěji rozvíjet své kompetence považovali internetové zdroje (33%). Nejméně odpovědí se pak vyskytovalo u varianty vzdělávacích kurzů a odborné literatury (28%). Dle našeho názoru, i když se odborná literatura vyskytla na posledním místě, je velmi důležité, aby se učitelé mateřských školy inspirovali v knihách a využívali tak další možnosti k edukaci a rozvíjení nadaných dětí. Předpokládali jsme, že sdílení zkušeností s kolegy bude na vyšší pozici, jelikož je také důležité, aby si kolegové mezi sebou své poznatky předávali a učitelky mladší věkové kategorie se inspirovaly z praxe učitelek starší věkové kategorie.

Položka dotazníku č. 14 - S jakými institucemi spolupracujete ve vztahu k rozvoji nadání dětí?

Graf 7 – Spolupráce s institucemi

V této poslední položce dotazníkového šetření jsme zjišťovali, s jakými institucemi učitelky mateřské školy spolupracují ve vztahu k rozvoji nadání dětí. Největší zastoupení měla varianta „s žádnými“ (55%). Pokud se v mateřské škole dítě s nadáním nevyskytovalo, předpokládalo se, že spolupráce s institucí nebude tak častá nebo se nebude vyskytovat vůbec. Druhou variantou byla pedagogicko-psychologická centra, na kterou odpovědělo poměrně velké množství respondentů (32%). Pouze 13% se vyjádřilo k možnosti speciálně-pedagogických center a možnost institut pedagogicko-psychologického poradenství nevyužil ani jeden respondent.

5 SHRUTÍ VE VZTAHU K CÍLŮM

V samotném úvodu naší praktické části byla zpracována demografická data. Ta se vyskytovala u položek 1. - 5. Zjištění, že se v mateřských školách na pozici učitelky vyskytuje více žen, než mužů nebylo nijak překvapující. Zato u odpovědí při výskytu nadaných dětí v mateřských školách byla naše představa poněkud jiná. Spousta respondentů sice odpověděla, že nadané děti ve třídě mají, ale jen malé množství učitelek odpovědělo, že je dítě přímo diagnostikováno pedagogicko-psychologickou poradnou.

Při vytváření dotazníku bylo stanoveno několik cílů, abychom přesně věděli, co potřebujeme v našem výzkumu zjistit. Na základě zmíněných cílů jsme vytvořili výzkumné otázky, na které v této části odpovídáme. Jako první, jsme si položili otázku - **Jak se učitelky mateřských škol sebehodnotí ve vztahu k identifikaci nadaných dětí?** Z dotazníku nám vyplynulo, že se učitelky o vyhledávání nadaných dětí snaží nejvíce při pozorování dětí, které plní složitější úlohy než obvykle. Velká část respondentů se také shodla na tom, že vyhledávat nadané děti je vhodné i při analýze dětských portfolií, které obsahují kresby a výtvary např. z výtvarných činností. Nestalo se, že by na zmíněnou otázku učitelka neodpověděla, tudíž nám z toho vyplývá, že se učitelky o nadané děti zajímají a snaží se určitý potenciál k nadání u dětí objevit.

Další výzkumná otázka, kterou jsme si stanovili – **Jaké procesy vzdělávání využívají učitelky mateřských škol při edukaci nadaných dětí?** K této výzkumné otázce se vztahovaly dvě položky v dotazníku, otázka č. 7 a otázka č. 8. Jak jsme mohli při interpretaci dat vidět, z dotazníku vyplynulo, že se učitelky nejvíce snaží rozvíjet nadané děti v rámci neřízených činností a dále při volnočasových aktivitách. Takové zjištění shledáváme velmi pozitivním, jelikož ne vždy při řízené činnosti je dostatečný prostor pro rozvíjení nadání dítěte. Pokud se několik učitelek shodlo na tom, že nejlepší variantou je pro ně řízená činnost, myslíme si, že dítě tak nemá dostatečné podmínky k tomu, aby rozvíjelo svůj potenciál k nadání. Dále při zjišťování nejvyužívanějších strategií v rámci edukace se nejčastěji vyskytovala možnost rozšíření úkolů o náročnější varianty, což je dle našeho názoru velmi vhodné pro děti s nadáním. Hodně využívanou metodou byly také projekty dětí nebo skupinové práce, při kterých nadané děti mohou velmi vynikat v porovnání se svými vrstevníky. Často využívané byly taky diskuze, díky kterým se děti naučí komunikovat a dokážou tak vyjádřit svůj názor. Tyto vybrané metody jsou podle nás velmi vhodné k rozvoji nadání, jelikož dítě má zde možnost ukázat své schopnosti a dovednosti.

Mezi další stanovené výzkumné otázky patří – **Jak se učitelky mateřských škol ve vztahu k problematice nadání dětí dále vzdělávají?** Na základě zjištěných dat z dotazníku jsme zaznamenali, že co se týká vzdělávání učitelů, není dle našeho názoru zrovna pozitivní zjištění. Jelikož se nejvíce vyskytovaly odpovědi typu „sdílení zkušeností s kolegy“. Tento zdroj dalšího vzdělávání bychom zařadili spíše až za vzdělávání pomocí kurzů nebo odborné literatury. I když si kolegové mezi sebou dokážou vyměnit spoustu zajímavých informací, je stejně potřeba, aby si učitelky doplňovaly své vzdělání na odbornější úrovni. Děti s nadáním totiž potřebují důkladnou a specifickou péči při rozvoji nadání.

K dalším výzkumným otázkám jsme zařadili – **Jak učitelky mateřských škol využívají prostředí ve vztahu k rozvoji nadání dětí?** Při zjišťování odpovědí dotazníkovým šetřením vyplynulo, že učitelky mají k dispozici určité pomůcky, ale některé taky postrádají. Menší část respondentů sdělila, že mají široké spektrum pomůcek. Přesto mateřské školy dle našeho zjištění nemají tolik pomůcek, které by byly potřeba k rozvoji nadání dětí. Myslíme si, že pokud mají být učitelky kompetentní při využívání vhodných pomůcek u nadaných dětí, je potřeba, aby jim je aspoň z části mateřská škola dala k dispozici.

Poslední stanovená výzkumná otázka zněla – **Jak jsou učitelky mateřských škol kompetentní ve vztahu k hodnocení nadaných dětí?** Na základě zjištění z dotazníkových položek č. 10, č. 11 a také č. 12 vyplynulo, že drtivá většina učitelek se přiklání k názoru, že je vhodné vést děti k sebehodnocení. Dle našeho názoru je velmi pozitivní, že se učitelky vyjádřily k této možnosti, jelikož je sebehodnocení v mateřské škole pro děti důležité. Nejen, že děti hodnotí učitelka na základě jejich výkonů, ale děti by se měly učit také hodnotit samy. Tím, že si např. v komunitním kruhu zhodnotí vzájemně svoje výtvořky, učí se snášet kritiku, ale také přijímat pochvaly. Dalším zjištěním bylo, že učitelky z větší části kladou vyšší nároky na nadané děti, které si osvojují nové znalosti. Dle našeho názoru je přínosem, pokud se učitelky snaží u nadaných dětí vyvolat zájem o náročnější aktivity a úkoly. Z dotazníkového šetření jsme také zjistili, že při hodnocení dětí většina učitelek nedělá rozdíly a hodnotí všechny stejně náročně. Někteří z respondentů se přesto shodli na tom, že je vhodné nadané děti hodnotit většími nároky. Dle našeho názoru proto, že pokud se děti hodnotí např. přísněji, může je to motivovat k lepším výkonům.

Všechny výzkumné otázky byly zodpovězeny a tím také splněny stanovené cíle.

6 DISKUZE

Bakalářská práce se zabývala problematikou profesních kompetencí učitelky mateřské školy ve vztahu k rozvoji nadání dětí. Celkově jsme stanovili pět dílčích cílů. Výzkum probíhal pomocí dotazníkového šetření, kdy bylo rozdáno 110 dotazníků učitelkám a ředitelkám mateřských škol ve Zlínském kraji. Návratnost dotazníku činila 84,55%. Získaná data byla zpracována statistickou analýzou prostřednictvím programů Microsoft Word a Excel. Všechna data byla roztržena do tabulek četnosti a také grafů.

V úvodu naší praktické části byla nejprve zpracována demografická data. Ta se v dotazníku vyskytovala na položkách 1. – 5. Celkem se zúčastnilo 100% respondentů, tedy 93. Zjistili jsme, že se v mateřských školách vyskytuje drtivá většina žen v pozici učitelky. Takové tvrzení jsme od začátku předpokládali, jelikož tento nepoměr je dán charakterem studijního oboru Učitelství pro mateřské školy, který si většinou volí spíše ženy (dívky). Dále respondenti se nejvíce vyskytovali ve věku 20-30 let, tedy 49,46%. Dle našeho názoru je velmi dobré, pokud se v mateřských školách vyskytují učitelky mladších ročníků. Už jenom proto, že mají rozhodně větší zájem o další studium a můžou se tak věnovat více právě nadaným dětem a také můžou do výchovně-vzdělávacího procesu přinášet spoustu inovací. Poměrně překvapivé bylo, že velká část respondentů (52,68%) má vystudováno pouze střední školu s maturitou. Očekávali jsme, že se vysoká škola bude vyskytovat daleko častěji. Uvádí se, že nadaných dětí se u nás nachází velmi málo. Z našich zjištění můžeme konstatovat, že nadaných dětí, které jsou diagnostikovány pedagogicko-psychologickou poradnou, se nachází 14%. Děti, které nejsou diagnostikovány pedagogicko-psychologickou poradnou, se podle vyjádření učitelek nachází ve větším počtu, tedy 44%. Dle našeho názoru by se u nás mohlo nacházet daleko více dětí, které by byly diagnostikovány jako nadané, kdyby se zvýšil zájem o jejich vyhledávání a také důkladnou péči.

V teoretické části jsme uváděli, jaké možnosti existují, abychom dítě mohli označit jako nadané a také jak s ním dále pracovat. Z našeho dotazníkového šetření nám vyplynulo, že se učitelky o vyhledávání dětí snaží a to nejčastěji při pozorování dětí, které plní složitější úlohy (43% respondentů). Pozitivním shledáváme i analýzu portfolia dítěte, tedy jeho produkty, kresby aj. U dětí se v takovém případě dá nalézt spousta podnětů, které by mohly vyjadřovat potenciál k jistému nadání.

Při zjišťování využívání vzdělávacích procesů, tedy organizačních forem a také metod edukace jsme dospěli k závěru, že se učitelky mateřských škol nadaným dětem věnují hlavně v rámci neřízených činností (45%) a také v rámci volnočasových aktivit (37%). Takové zjištění opět shledáváme za pozitivní. Jelikož učitelky, které uvedly možnost – v rámci řízené činnosti, nemůžou dle našeho názoru nadané dítě rozvíjet v dostatečné míře. Nemají při řízené činnosti tolik prostoru na to, aby se dítěti věnovaly. Dále jsme se v teoretické části zabývali možnostmi rozvoje nadaných dětí. Způsoby edukace a také vhodné prostředí jsou velmi důležitými prvky pro rozvoj nadaných dětí. Otázkou je, jestli učitelky mají opravdu vhodné prostředí k tomu, aby mohly nadání rozvíjet. Na základě zjištění z dotazníkového šetření nám vyplynulo, že učitelky mají k dispozici pomůcky, ale některé značně postrádají (55%). Naopak 19% respondentů odpovědělo, že nemají vůbec dostatečné množství pomůcek. I když se nejedná o velké množství respondentů, stále si myslíme, že by se v mateřských školách mělo nacházet dostatečné množství pomůcek a potřebného vybavení, aby se jak nadaným, tak dětem bez nadání dostávala ta nejlepší péče.

V rámci této práce jsme se zmiňovali o profesních kompetencích učitelky ve vztahu k rozvoji nadání dětí. Proto jsme se snažili také zjistit, jak se učitelky dále vzdělávají. V dnešní době pokládáme za podstatné další možnosti vzdělávání. Myslíme si, že je důležité, aby i učitelka v mateřské škole měla dostatečný přehled o tom, jak fungovat ve výchovně-vzdělávacím procesu a přinášela tak do něj spoustu inovací. Zjištění z dotazníkového šetření nás poměrně překvapilo, jelikož převážná část respondentů (39%) se vyjádřila, že za další možnost vzdělávání považuje sdílení zkušeností s kolegy. I když se někteří respondenti (33%) vyjádřili k možnosti využívání internetových zdrojů, stále si stojíme za tím, že nejkvalitnější prohlubování znalostí získáme pomocí odborné literatury nebo dalších vzdělávacích kurzů.

V bakalářské práci jsme se také dotkli hodnocení ve vztahu k nadaným dětem. Myslíme si, že když máme k nadaným dětem trochu odlišný přístup při edukaci, např. v rámci náročnějších úkolů a využití různých strategií, je vhodné také upravit přístup k hodnocení. Z dotazníkového šetření nám totiž vyplynulo, že učitelky nekladou vyšší nároky při hodnocení nadaných dětí (56,99%), ale upřednostňují spíše stejné nároky. Naopak při osvojování znalostí u nadaných dětí se většina respondentů (63,44%) shodla na tom, že je lepší na takové děti klást vyšší nároky. Ať už se týkají náročnějších aktivit nebo úloh. Děti tak rozhodně více rozvíjejí svůj potenciál k nadání a myslíme si, že je vhodné využívat náročnější varianty úloh, jelikož se dítě při svých vrstevnících nenudí a přichází tak na nové zajímavé

řešení. Velmi pozitivním také sledujeme důraz učitelů na sebehodnocení dětí. Drtivá většina respondentů se vyjádřila, že se o sebehodnocení dětí snaží (94,62%). Ať už se opět jedná o nadané dítě nebo dítě bez nadání, je potřeba, aby samo dokázalo vyzdvihnout své silné stránky, ale vyjádřit i ty slabé. Vzhledem k našemu celkovému zjištění, můžeme konstatovat, že pokud učitelky mají např. dostatečně vybavené prostředí, o rozvoj nadání u dětí se poměrně snaží.

ZÁVĚR

Bakalářská práce shrnuje problematiku kompetencí učitelky mateřské školy ve vztahu k rozvoji nadání dětí. Je velmi podstatné, zachytit první známky nadání u dítěte, aby byl jeho potenciál k nadání rozvíjen co nejdříve. Vzhledem k názorům dnešní společnosti, by právě bylo velmi vhodné zajímat se o nadané děti, jelikož se můžeme setkat s názory, že právě tyto děti se nemusí vůbec nic učit a stejně jsou lepší než jejich vrstevníci. Jenže pravdou je, že pokud se o dítě, které vykazuje určité znaky nadání, nezajímáme, utlumíme v něm to, co by bylo vhodné právě rozvíjet. Proto je dle našeho názoru důležité, aby rodiče i učitelé důkladně pozorovali děti při činnostech a upozornili tak na potenciální nadání.

Jak dítě postupně své nadání rozvíjí, je založeno hlavně na tom, v jakém prostředí se nejvíce vyskytuje. Také to, jaké množství podnětů mu rodiče i učitelé přinášejí a jak moc je dítě motivováno k určité činnosti (Mudrák, 2015, s. 146).

Jak jsme již zmínili výše, spousta lidí si může myslet, že nadané dítě nepotřebuje tak důkladnou péči, protože všechno zvládá samo bez jakékoliv pomoci. Otázkou je, jestli je tohle pravdivé tvrzení? Dle našeho názoru nikoliv. Právě nadané děti vyžadují daleko větší potřebu dále se „vzdělávat“ a učit se novým věcem. A k tomu jsou zapotřebí pedagogové, kteří se o dítě dokážou vhodně postarat a rozvíjet tak jeho nadání.

Důležité je také na dítě nevyvíjet nadměrný tlak. Dítě si z části samo řekne, co by rádo dál poznalo a chtělo vyzkoušet. Pokud bychom na něj příliš tlačili, ať splní dané úkoly, může se stát, že se v dítěti vytvoří blok a nebude chtít spolupracovat. Nebude mít potřebu se nadále rozvíjet a tak i raná identifikace nám bude zcela k ničemu. Jako podstatné tedy shledáváme to, že by učitelka měla mít vhodné vzdělání a zajímat se o nové postupy při práci s nadaným dítětem.

DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Na základě zjištěných výsledků pomocí dotazníkového šetření jsme dospěli k závěru, že nadaných dětí by mohlo být určitě diagnostikováno pedagogicko-psychologickými poradnami více, kdyby se učitelky mateřských škol z větší části o tuto problematiku zajímaly. Z důvodu dalšího vzdělávání učitelek usuzujeme, že nemusí mít dostatečné znalosti na to, aby včas identifikovaly nadané dítě. Jelikož se v dotazníku vyskytovaly spíše možnosti – sdílení zkušeností s kolegy nebo pouze internetové zdroje, předpokládáme, že vzdělávací kurzy nejsou pro učitelky prioritou. Právě toto zjištění shledáváme spíše negativním, pro-

tože dle našeho názoru je velmi podstatné, aby rozvoj kompetencí u pedagogů zajišťovaly instituce k tomu určené. Myslíme si, že pokud by se učitelky více zajímaly o odborné kurzy nebo literaturu, nadaných dětí by se nacházelo daleko více. Proto se přikláníme k názoru, že další vzdělávání ve vztahu k rozvoji nadání dětí, je pro učitelky mateřských škol podstatné.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] CAMPBELL, James R. 2001. *Jak rozvíjet nadání vašich dětí*. Vyd. 1. Praha: Portál, Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-516-4.
- [2] ČERMÁK, Vladimír a Lara TURINOVÁ. 2005. *Nadání žáci na základní škole*. Vyd. 1. V Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně. ISBN 80-7044-715-X.
- [3] DAVIS, Gary A, Sylvia B RIMM a Del SIEGLE. 2011. *Education of the gifted and talented*. 6th ed. Upper Saddle River: Pearson. ISBN 978-0-13-505607-3.
- [4] FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. 2007. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-297-3.
- [5] HAVIGEROVÁ, Jana Marie. 2013. *Vyhledávání nadaných dětí v předškolním věku: škála charakteristik nadání a její adaptace na české podmínky*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5150-4.
- [6] HUPKOVÁ, Marianna a Erich PETLÁK. 2004. *Sebareflexia a kompetencie v práci učiteľa*. Bratislava: Iris. ISBN 80-89018-77-7.
- [7] HRABAL, Vladimír a Isabella PAVELKOVÁ. 2010. *Jaký jsem učitel*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-755-8.
- [8] HŘÍBKOVÁ, Lenka. 2009. *Nadání a nadaní: pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1998-6.
- [9] HŘÍBKOVÁ, Lenka. 2007. *Základní témata problematiky nadaných*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-86723-25-9.
- [10] LUKÁŠOVÁ, Hana. 2003. *Učitelská profese v primárním vzdělávání a pedagogická příprava učitelů: (teorie, výzkum, praxe) = Teaching profession in primary teacher education and training : (theory, research, practice)*. Vyd. 1. V Ostravě: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta. ISBN 80-7042-272-6.
- [11] MACHŮ, Eva a Ilona KOČVAROVÁ. 2013. *Kvalita školy z hlediska péče o nadané žáky*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 978-80-7454-316-6.
- [12] MÖNKS, F a Irene H YPENBURG. 2002. *Naše dítě je velmi nadané: rukověť pro rodiče a učitele*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 80-247-0445-5.

- [13] MUDRÁK, Jiří. 2015. *Nadané děti a jejich rozvoj*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5089-7.
- [14] PACHOLÍK, Viktor, Milena LIPNICKÁ, Eva MACHŮ, Alicja LEIX a Martina NEDĚLOVÁ. 2015. *Specifika edukace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v mateřských školách*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. ISBN 978-80-7454-566-5.
- [15] PRŮCHA, Jan. 2002. *Moderní pedagogika. 2.*, přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 8071786314.
- [16] PRŮCHA, Jan. 2002. *Učitel: současné poznatky o profesi*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 8071786217.
- [17] SYSLOVÁ, Zora. 2013. *Profesní kompetence učitele mateřské školy*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4309-7.
- [18] ŠIMONÍK, Oldřich a Barbora BAZALOVÁ. 2010. *Vzdělávání nadaných žáků*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5349-6.
- [19] VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. 2008. *Kompetence ve vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1770-8.
- [20] ŠVEC, Vlastimil. 2005. *Pedagogické znalosti učitele: teorie a praxe*. Vyd. 1. Praha: ASPI. ISBN 8073570726.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Tzv.	Takzvaný
Např.	Například
Aj.	A jiné
Apod.	A podobně
Kol.	Kolektiv
SŠ	Střední škola
VŠ	Vysoká škola
VOŠ	Vyšší odborná škola
Č.	číslo

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Nadané dítě ve třídě	36
Graf 2 – Vyhledávání nadaných dětí	37
Graf 3 – Rozvoj nadání	38
Graf 4 – Strategie při edukaci	39
Graf 5 – Potřebné didaktické pomůcky	40
Graf 6 – Rozvoj kompetencí	43
Graf 7 – Spolupráce s institucemi	44

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Pohlaví	33
Tabulka 2 – Věk respondentů	34
Tabulka 3 – Vzdělání respondentů	35
Tabulka 4 – Pracovní pozice	36
Tabulka 5 - Jaké nároky kladete při osvojování znalostí u nadaného dítěte?	41
Tabulka 6 - Snažíte se vést děti k sebehodnocení?	41
Tabulka 7 - Myslíte si, že na nadané dítě při hodnocení kladete větší nároky?	42

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážená paní, Vážený pane,

jmenuji se Eva Macháčková a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského oboru Učitelství pro mateřské školy na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. K ukončení svého studia budu obhajovat bakalářskou práci, která se zabývá kompetencemi učitelů mateřských škol ve vztahu k rozvoji nadání dětí. Z důvodu zjištění potřebných údajů bych Vás ráda požádala o spolupráci a vyplnění dotazníku.

Prosím Vás o přečtení každé položky a pravdivé zakroužkování odpovědi, se kterou se nejvíce ztotožňujete, popřípadě prosím doplňte svou odpověď.

Tento dotazník je zcela anonymní a výsledky budou použity pouze pro zpracování mé bakalářské práce.

Předem Vám děkuji za spolupráci.

1. Jste:
 - a) žena
 - b) muž

2. Kolik je Vám let?
.....

3. Jaké je Vaše dosažené vzdělání?
 - a) SŠ s maturitou
 - b) VOŠ
 - c) VŠ
 - d) Jiné:

4. Jaká je vaše pracovní pozice v mateřské škole?
 - a) ředitel/ka MŠ
 - b) vedoucí učitel/ka MŠ
 - c) učitel/ka MŠ

5. Nachází se ve Vaší třídě nadané dítě/děti?
 - a) ano, dítě je diagnostikováno pedagogicko-psychologickou poradnou
 - b) ano, ale dítě není diagnostikováno pedagogicko-psychologickou poradnou
 - c) ne, nenachází

6. Jakým způsobem se snažíte vyhledávat nadané dítě/děti?
 - a) pozorováním při plnění běžných úkolů
 - b) pozorováním při složitějších úkolech
 - c) analýza portfolia dítěte (výtvary, kresby apod.)
 - d) jiné:
.....

7. Nadání v největší míře rozvíjím u nadaného dítěte:
- v rámci řízené činnosti
 - v rámci volnočasových aktivit
 - v rámci neřízené činnosti
8. Jaké používáte strategie při rozvoji nadání dětí? (možnost více odpovědí)
- různé soutěže
 - projekty dětí
 - skupinové práce
 - rozšíření úkolů o náročnější varianty
 - hra
 - demonstrace
 - diskuze
9. Máte v mateřské škole k dispozici dostatečné množství didaktických pomůcek potřebných k rozvíjení nadání dětí?
- ano, máme široké spektrum pomůcek
 - ano, ale některé pomůcky postrádáme
 - ne, nemáme dostatečné množství pomůcek
10. Jaké nároky kladete při osvojování znalostí u nadaného dítěte?
- vyšší nároky než u jiných dětí (náročnější aktivity, úkoly)
 - stejně nároky u všech dětí bez ohledu na nadání dítěte
11. Snažíte se vést děti k sebehodnocení?
- ano
 - ne
12. Myslíte si, že na nadané dítě při hodnocení kladete větší nároky?
- ano
 - ne
13. Jak nejčastěji rozvíjíte své kompetence ve vztahu k problematice nadání? (možnost více odpovědí)
- internetové zdroje
 - vzdělávací kurzy, odborná literatura
 - sdílení zkušeností s kolegy
 - jiné:
-
.....
14. S jakými institucemi spolupracujete ve vztahu k rozvoji nadání dětí?
- Pedagogicko-psychologická poradna
 - Speciálně pedagogická centra
 - Institut pedagogicko-psychologického poradenství
 - s žádnými